THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
THE HEBREW JOURNAL,
PUBLISHED BY
JOURNAL PRESS, LIMITED
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
542 DUNDAS ST. WEST. Telephone Trinity 6830-6831
M. Clavir, Pres. and Gen. Mgr.
Subscription Rates: $6 PER YEAR $3.50 SIX MONTHS
Single Copy—3 cents
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O., Toronto, January 22nd, 1913

א גוטער שעהנער אנהויב

די מיקאָל סטרים שול און די "בני יעקב" סאָסייטי פאַרדיענען מיט זייער האנדלונג צו דיענען אלם מוסטער פון געזעלשאַפטליכער טעטיגקייט. זיי זענען פון די ערשטע אָרגאַניזאַציעס אין שטאָדט אָפּצורופען זיך ווי גער העריג איז בנוגע דעם עמיגרדזשענסי־פאָנד. וואָס ווערט יעצט געשאַפען ביי אונז אין שטאָדט צו שטיצען די אידישע ליידענדע, און וועט זייער ביי־שפּיעל נאָכגעפאָלגט ווערען פון אלע אנדערע. וועט ניט זיין שווער צו שאַ־פען די נויטיגע קוואטע פון צוואנציג טויזענט דאָלאר.

און נאָך א מוסטער פון א שענעם אָפּרוף ווילן מיר דאָ אַרויסשטעלען אלס ביישפּיעל.

פון בערי, אנטאריא, האָט אונז א לעזער צוגעשיקט פאָלגענדען בריעף:

ווערטער רעדאקטאָר!

לעזענדיג אין "זשורנאל" ווענען די אָרעמע ליידענדע, איך קען ליידער וועניג וואָס טאָן, ווייל איך בין פאַרוואָרפען אין א קאָנטרי שטעדטעל. אָבער איך שיק אייך דאָ צו אין נאָמען פון קיינע קינ־דער 10 דאָלאר, וועלכע האָבען די טעג יאָרצייט נאָך זייער פאַרשטאָר־בענער מוטער.

איך האָף, ווערטער רעדאקטאָר, אז מען וועט זיך אָפּרופען אויף — אייער וואָרט, און אלע וועלען העלפען.

מיט אכטונג,

א דאָרפס־איד.

א שענער אָפּרוף פון אן איינצעלנעם מענשען. און עס דאַרף אויך דיע־נען אלם ביישפּיעל פאַר אלע אנדערע, סאי אין שטאָדט, און סאי אין די קלע־נערע שטעדטס.

די ליידענדע אידישע פאַמיליעס וואָרטען אויף דער דאָזיגער הילף. די הילף מוז קומען ווי אמשנעלסטען — העלפט זיי!

באַרויבט פון א וויכטיגען עקספּערימענט

שוין וואָכען פריער האָט מען געזאָגט, אז די פאַרהאנדלונגען ארום דער שול־פראַגע אין קוויבעק, וועלען זיך אין פאַרענדיגען אזוי ווי עס וויל די אידישע דעמאָקראַטיע, דיי אנהענגער פון סעפּעראַטע שולען, און ווען די קוויבעקער לעגיסלאַטור איז לעצטע וואָך דערעפענט געוואָרען, איז אלעס געוואָרען אין גאנצען קלאָר. האָט מען עס דאָך אפילו דערמאָנט אפיציעל אין דער טראָן־רעדע. און יעצט, אבט טעג שפּעטער, איז פאַרעפענטליכט געוואָרען דער אפיציעלער טעקסט פונ'ם אזוי גערופענעם שלום־אָפּמאַך, צווישען די פּראָטעסטאַנטען און די אידישע שול־קאָמיסיע, וועלכער באַ־שטייט פון צען פונקטען.

די צען פונקטען פונ'ם שול־אָפּמאַך לויטען: —

1) די אידישע קאָמיסיע שטימט איין דאָס אלע אידישע קינדער זאָ־לען באַזוכען די פּראָטעסטאַנטישע שולען און די פּראָטעסטאַנטישע באַאַרד ערקלערט זיך גרייט אויפצונעמען די דאָזיגע קינדער אין די דערמאַנטע שולען.

2) די אידישע קינדער וועלען געניסען אין די פּראָטעסטאַנטישע שולען אלע רעכטן און פּריווילעגיעס וואָס די פּראָטעסטאַנטישע קינדער.

3) די אידישע קינדער וועלען קענען גיין אין־סי וועלכער פּראָטעס־טאַנטישער שול אין זייער געגענט און וועלען ניט אָפּגעזונדערט ווערען פון די קלאַסען פון די אנדערע קינדער.

4) די אידישע קינדער ווערען באַפרייט פון סקריפּטשור (נייעס טעסטאַמענט) און וועלען ניט פאַרלירען קיין "מאַרקס" אויב זיי וועלען ברענגען א בריעף פון זייערע עלטערען אז זיי זענען געגען דעם דאָזיגען לימוד.

5) די פּראָטעסטאַנטישע שול באַאַרד אנערקענט אלע אידישע ימים טובים (13 טעג, באַשטיינענד פון צוויי טעג ראש השנה, 1 טאָג יום כפור, 4 טעג טעג פסח, 2 טעג שבועות און 4 טעג סוכות) און די אידישע קינדער וועלען ניט פאַרלירען קיין "מאַרקס" פאַר זיין אָבוועזענד אין די דערמאַנטע טעג.

6) די פּראָטעסטאַנטישע באַאַרד פאַרשפּרעכט ניט צו מאַכען קיין דיסקרימינאַציעס ביים אָנשטעלען אידישע לעהרערינס און וועט זיי דערהויי־בען צו הערערע שטעלעס ווען זי וועט נאָר געפינען פאַר נויטיג.

7) די פאַרהאנדלונגען צווישען איין צד און דעם צווייטען זאָלען גע־פירט ווערען דורך זייערע באַטרעפענדע טשעריליס.

8) דער אונטערגעשריבענער קאָנטראַקט וועט זיין אין קראַפט פאַר א משך פון 15 יאָר, אָנפאַנגענדיג פון לעצטען יולי. צוויי יאָר איידער דער קאָנטראַקט גייט אויס, דאַרף יעדער צד לאָזען שריפטליך וויסען וועגען זיינע וויטערע פּלענער. אויב ניט, ווערט דער קאָנטראַקט אויטאָמאַטיש פאַרלענגערט פאַר נאָך 15 יאָר א. ז. וו.

9) דער אָפּמאַך ווערט געשלאָסען אין איינקלאַנג מיט דעם רעכט און פּולמאַכטען וואָס ביידע צדדים האָבען מיט דער פאַרשטענדיגונג, אז קיין צד גיט ניט אויף פון זיינע רעכט אָדער פולמאַכטען.

10) דער אָפּמאַך איז אָפּהענגיג אָן דער געפּלאַנטער לעגיסלאַציע אין פּראָווינציעלען פאַרלאַמענט וועגען דער פאַרטיילונג פון די געלדער צו דעקען די קאָסטען פון דער דערציהונג פון אידישע קינדער אויף אן אופן וואָס זאָל זיין צופרידענשטעלענד פאַר אלע באַרירטע צדדים.

אנאַליזירט מען די צען פונקטען, קריגט מען די מאָנטרעאָלער אידישע קינדער במעט דאָס זעלבע, וואָס עס האָבען די אידישע שול־קינדער אין אלע אנדערע פּראָווינצען, ווי למשל ביי אונז אין אנטאריא.

דאָס איז אָבער נאָר ווען מען אנאַליזירט עס אויבערפלעכליך. ווייל א געניוערער אנאַליז ברענגט שוין צו אנדערע שלוסען. עס איז כמעט דאָס זעלבע ווי מיט מ'ן "סעטלמענט" פון יאָר 1903. אויך יעצט ווערט ניט גע־שאַפען קיין שטענדיגער פּערמאַנענטער סטאַטוס, נאָר בלויז אויף פופצען יאָר.

אָבער אפילו אוועקגייענדיג פון דעם פונקט, איז נאָך פאַראַן דאָס, וואָס עס איז אָפּגעשאַפט געוואָרען יעניער מעגליכקייט־ עקספּערימענט, וואָס וואָלט געקענט זיין פון אזא גרויסער וויכטיגקייט פאַר'ן שול וועזען פון די אידען אין קאַנאַדע ווי פאַר די אידען פון די פאַראייניגטע שטאַטען.

דער עקספּערימענט פון סעפּעראַטע שולען וועט מער ניט געמאַכט ווערען, און דאָס איז א גרויסער פאַרלוסט, פון וואָס פאַר א שטאַנדפּונקט מען זאָל עס ניט באַטראַכטען.

דריי לעבענס גערא־טעוועט צוליעב פּאַסי־רונג מיט 137 יאָר צוריק

און אייך אנדערע צוויי וועלען גערא־טעוועט ווערען צוליעב א פּאַסי־רונג וואָס איז פאָרגעקומען אין דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע.

דעם 17־טען יולי, 1793, איז דאָס געוויסן פון אן ערמאָרדעטער פרוי רויס געוואָרען פון שאַנדע, און אין 1930 איז דער פאַקט געבראַכט געוואָרען אלס באַ־ווייז, אז טויט אויף דער גילאָטינע איז צו ברוטאַל צו ווערען אנערקענט פון ציוויליי־זירטע מענשען.

ווי איז עס מעגליך, אז א טויטער פּנים זאָל שמייכלען אָדער רויז ווערען פון שאַנדע?

פראַנקרייך געהט איצט כאַראַאַס צוליעב 5 פרויען, וועלכע זיינען באַגאַנגען שווערע קרימינעלע פאַרברעכענס און זיי שטעהען אין געפאַהר געקעפּט צו ווערען אויף דער גילאָטינע. פראַנצויזען זענען אָבער פעמניטיענטאַל, קענען זיי בשום אופן ניט צולאָזען, אז פרויען זאָלען באַ־שטראַפט ווערען מיט טויט. דעריבער וע־גען די גרעסטע אדוואָקאַטען פון פראַנקי־רייך אריינגעטראָטען אייפערג צו פאַר־טיידיגען די 5 פאַרברעכערינס. אָבער אזוי צו פאַרטיידיגען זיי איז ניטאָ קיין צופיעל גרונד, האָבען די אדוואָקאַטען בישלאָסען אַרויסצורופען אן עקעל ביים פאָלק געגען גילאָטינע בכלל און במילא, וועלען שוין די באַשולדיגטע פרויען געראַטעוועט ווע־רען פון טויט.

אז די אויסרעכענונג איז געווען ריכ־טיג האָט טאַקע באַוויזען דער קאָמף וואָס איז אָנגעפיהרט געוואָרען און די באַלדיגע רעזולטאַטען. דריי פון די פרויען זיינען באַפרייט געוואָרען און די אַנדערע צוויי האָפט מען צו באַפרייען אין דער נאָהענ־טער צוקונפט.

ווי אזוי האָבען די לאָיערס פאַר־ווירקליכט זייער וואונש.

די פראַנצויזישע געשיכטע דערצעהלט ווי פאָלגט: אין דער צייט פון דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע, איז מאַראַט, איינער פון די רעוואָלוציאָנערען, געטו־טעט געוואָרען אין זיין באַד־צימער פון א פרוי מיט'ן נאָמען שאַרלאָט גאָרדעי. מאָ־ראַט איז געווען קראַנק דעמאָלט און ער האָט גענומען א באָד צו הייליען זיינע וואונדען, איז געקומען דיי פרוי אין האָט איהם אויפ'ן אָרט דערמאָרדעט.

דאָס האָט אַרויסגערופען דעם צאָרן פון פאָלק און דער טריבונאַל האָט פאַר־אורטיילט די פרוי צום טויט אויף דער גי־לאָטינע.

אין טאָג ווען דער טויט אורטייל האָט געזאָלט דורכגעפיהרט ווערען, האָט נאָכץ פאַריז נעקאָכט ווי א קעסיל. א גרויס סע צאָהל מענשען זיינען געקומען זעהן דעם נקמה אקט איבער דער מערדערישער פרוי.

נאַרדעי איז ניט געווען פון יענע פרויען וואָס פאַרלירען מיט אין אנבליק פון טויט, מוטיג און העלדיש איז זי גע־נאַנגען צום טויט, ניט אַרויסוויזענדיג די מינדסטע מורא.

דער מעסער איז געווען שאַרף און מיט אלע פּישטשעוועקעס צוגעגרייט פאַר'ן אקט. דער תלין איז געווען גרויס. נאָר־דעי איז אַרויפגעפיהרט געוואָרען אויף די טרעפּלאַך, האָט זיך אויסגעצויגען אויף דער פלאַטפאָרם און אויסגעשטרעקט דעם האַלז צו קריגען דעם שניט פון מעסער.

אין איין סעקונדע איז דער קאָפּ פון דער שעהנער פרוי געלעגען אָפּגע־האַקט אין קאָרב פון אונטען. די אַנווע־זענדע האָבען זייערע נקמה געפיהלען אויסגעדריקט אין יובעל געשריען.

איינער פון די אויספיהרער פון טויט אורטייל, וועלענדיג באַפרידיגט די ווילדע אינסטינקטען פון דער מאַסע. האָט אריס־געכאַפּט דעם אָפּגעשניטענעם קאָפּ פון קאָרב און עס אויפגעהויבען אין דער הויך.

דאָס פּנים פון דער פרוי איז געווען זעהר בלאַס און יעדער האָט געזעהן די שטריכען. פּלוצלינג האָט דער תלין גענע־בען א כאַפּ דעם קאָפּ און מיט דער פויסט א קלאַפּ געטאָן אין געזיכט. א ציטער איז דורך דורכ'ן לייב פון יעדען אנוועזענדען. אויפ'ן געזיכט האָט זיך באַוויזען א רויט־קייט פון בושה, און אלע האָבען עס גע־זעהן און זיינען געווען איבערצייגט אין דעם.

פון דעמאָלט אָן איז פאַרשפּרייט גע־וואָרען די דאָזיגע געשיכטע צווישען פאָלק און עס אפילו אריין אלס פאַקט אין דער פראַנצויזישער היסטאָריע.

נאַטירליך, זיי אלע מאָ, געפינען זיך צווייפלער און סקעפּטיקער, וועלכע לאָכען זיך אויס פון אזעלכע זאַכען. זיי וויזען אָן אז מכתמא איז עס ניט געווען קיין רויט־קייט אויס שאַנדע, נאָר פּשוט די זון וואָס איז דעמאָלסט אונטערגעגאַנגען האָט פאַר־רויטעלט דאָס פּנים מיט איהרע ראָזעווע שטראַהלען. אָבער דאָס פאָלק אין אלגע־מיין האָט אָנגענומען אלס אמת די ערשטע ווערסיע.

איצט, ווען די אַרוואַקאַטען האָבען

(פאָרזעצונג אויף פיידזש 2)

א געזעץ־פּראָיעקט וועלכער איז שעדליך פאַר אונז

ווערט איצט פאַרהאנדעלט אין בריטישען פּאַרלאַמענט. — אנדערע קאַנאַדער פּראָבל עמען.

פון י. פייגעלמאַן

אין בריטישען פּאַרלאַמענט ווערט איצט פאַרהאנדעלט א געזעץ־פּראָיעקט וועלכער וועט מוזען האָבען א באַרייטענ־דע ווירקונג אויף די דאָמיניאָנס אויב נאָטירליך, די דאָמיניאָנס זאָלען זיך דערקלערען אין סימפּאַטיע מיט דעם דאָזיגען געזעץ. אָבער אויסער דער ווירקונג וואָס דער דאָזיגער געזעץ־פּראָ־יעקט וועט מוזען האָבען אויף די דאָמי־ניאָנס איז ער אָבער פון גאַנץ באַזונדע־דער באַדייטונג פאַר אלע, אזוי גערופענע „אויסלענדער" וואָס וואוינען אין דער טעריטאָריע פון דער בריטישער אימפּע־ריע.

דער געזעץ־פּראָיעקט וועלכער ווערט שטאַרק געשטיצט פון דער אַרבייטער רע־גיערונג, איז אין גרונט גענומען זעהר א דעמאָקראַטישער, אָבער טאַקע דערפאַר וואָס ער איז אזוי דעמאָקראַטיש, וועט עס האָבען א גאַנץ פאַרקעהרטע ווירקונג פאַר די אויסלענדישע עלעמענטען פון דער גרויסער בריטישער אימפּעריע. און גאַנץ באַזונדערס פאַר די אויסלענדישע פרויען.

דער געזעץ־פּראָיעקט לויטעט, אז די עגגלישע רעגיערונג זאָל אנערקענען די נאַ־ציאָנאַליטעט פון אן עגגלישע־געבוירענער פרוי, אפילו נאָכדעם ווי זי האָט געהייי־ראַט מיט אן אויסלענדישען מאַן. אין אנ־דערע ווערטער מיינט עס, אז הייראַטענ־דיג א מאַן, לאָמיר זאָגען פון רוסלאַנד, זאָל די עגגלישע־געבוירענע פרוי ניט פאַר־לירען דורך דעם איהר עגגלישע נאַציאָנא־ליטעט, אין איהרע אלע געזעצליכע רעכטע אין עגגלאַנד, אזוי ווי ביז איצט. נאָר פאַרקעהרט, זי זאָל באַטראַכט ווערען אלס פּולשטענדיגע עגגלישע בירגערין, הגם איהר מאַן האָט זיך נאָך ניט אפּגענאָמען פון זיין רוסישער בירגערשאַפט.

ביז איצט האָט זיך עס נוהג געווען, אז א פרוי איז אומעטום ארונטערגעפאַ־לען אונטער דעם מאַנ'ס נאַציאָנאַליטעט, אזוי שנעל ווי זי האָט געהייראַט. עס מאַכט ניט אויס וואָס זי איז צוואַנציג יאָהר אָדער מעהרער געווען אן עגגלישע בירגערין, מיט אלע בירגערליכע רעכטע צו שטימען אין וואהלען און דאָס גלייכען, נאָר אזוי שנעל ווי זי האָט געהייראַט מיט א רוסישען בירגער, האָט זי אויטאָ־מאַטיש פאַרלוירען איהר עגגלישע בו־רגערשאַפט. אין אנדערע ווערטער, אין אַ רוסי־שע בירגערין.

דער געזעץ־פּראָיעקט וויל דאָס אָפּ־שאַפען. אנשטאַט דעם וויל דער פּראָיעקט אז אפילו נאָכדעם ווי אן עגגלישע האָט געהייראַט מיט אן אויסלענדישען מאַן, זאָל זי נאָך אלץ בלייבען אן עגגלי־שע בירגערין, מיט איהרע אלע פריהערדיגע רעכטן, אזוי ווי זי וואָלט, למשל, געווען א מאַן.

וואָלט דאָס אלץ נאָך געווען יא קאָסט צו דערליידען, וואָרום דאָס איז אן ענין, וועלכער האָט צו טאָן מעהרער מיט דער עגגלישער פרוי, איידער מיט דעם אויסלענדישען מאַן, אָבער עס איז פאַראַן נאָך א פונקט אינ'ם זעלבען געזעץ־פּראָ־יעקט, און אָט אויף דעם צווייטען פונקט וויל מיר זיך עס דאָ אָפּשטעלען. דער צווייטער פונקט לויטעט, אז זוען אן אויס־לענדישע פרוי הייראַט אן עגגלישען מאַן, זאָל זי דורך דעם ניט פאַרלירען איהרע בירגערערעכטן פון יענעם לאַנד וואו זי איז געבוירען געוואָרען, און זי זאָל ניט אנ־ערקענט ווערען אלס אן עגגלישע בירגע־רין, ביז זי וועט אליין באַקומען איהרע בירגערשאַפט־פּאַפּירען.

לויט ווי עס איז ביים איצטיגען טאָג, פיהרט זיך עס, אז ווען א רוסישע פרו, צום ביישפּיעל, האָט חתונה מיט א מאַן וועלכער איז א בריטישער אונטער־טאַן, ווערט שוין די פרוי ממילא אויך א בריטישע בירגערין. אָבער אין דער צייט וואָס זי געהט אַריבער צום מאַנ'ס אָנגע־הערשאַפט, פאַרלירט זי אלע בירגערליכע רעכטן און פּריווילעגיעס פון איהר גע־בורטס־לאַנד. איצט וויל דער געזעץ־פּראָ־יעקט, אז די אויסלענדישע פרוי וואָס הייראַט אן עגגלישען מאַן זאָל דורך דעם ניט באַטראַכט ווערען תיכף אלס א בריי־טישע בירגערין, נאָר זי זאָל אליין, קודם כל וואוינען פינף יאָהר אין עגגלאַנד, און נאָכדעם זאָל זי אפּלירען פאַר נאַטורא־ליזאַציאָנס־פּאַפּירען, און עדשה וועגן זי וועט באַטראַכט ווערען אלס א ווינשענס־ווערטע פּערזאָן וועט זי באַקומען איהרע בירגערליכע רעכטן אין עגגלאַנד.

אָבער אין דער צווייטער־צייט — פון דעם טאָג פון איהר הייראַט ביז דעם טאָג וועגן זי וועט באַקומען איהרע עגגלישע בו־רגערשאַפט־פּאַפּירען — וועט זי ניט באַלאַנגען אלס בירגערין צו קיין שום לאַנד. וואָרום אין רוסלאַנד, וואו זי איז געבוירען געוואָרען, וועט זי דאָך שוין באַ־טראַכט ווערען אלס אן עגגלישע בירגערין, און אין עגגלאַנד גופא וועט זי באַטראַכט ווערען אלס א רוסישע בירגערין, ביז זי וועט באַקומען איהרע בירגערשאַפט־פּאַפּירען. מיט אן איהרע אלע בו־רגערלעכע רעכטן, אין אנדערע ווערטער, אז זי וועט נאָכדעם ווערען אלס א רוסישע בירגע־רעכטן, אזוי ווי זי וואָלט, למשל, געווען א מאַן.

אויב דער דאָזיגער פּראָיעקט זאָל ווערען א געזעץ, דאַן וועט עס שטאַרק טרעפען די איידישע אימיגראַנטען, וועלכע האָבען מעהרסטענס התונה מיט רוסישע, פּוילישע, רומענישע (לויט זייער בירגער־טום) און אנדערע אויסלענדישע פרויען, בעת זיי אליין זענען שוין נאַטוראַליזירט און ווערען קוואַליפיצירט צווישען די ברי־טישע אונטערטאַנען. זייערע פרויען וועל־לען אלזאָ ניט האָבען די פריווילעגיע צו באַטראַכט ווערען אלס בריטישע בירגע־רינס, אפילו נאָך דער חתונה, און ביז זי וועלען אליין אַרויסנעהמען זייערע בירגער־פּאַפּירען וועלען זיי אליין אנגעהערען צו די לענדער פון וואַנען זיי זענען געקומען.

אָט ווארום דער דאָזיגער געזעץ־פּראָ־יעקט איז פאַר די „אויסלענדער" פון דער גרויסער עגגלישער אימפּעריע אזוי וויכטיג, און גאַנץ באַזונדערס, פאַר אונז קאַנאַדער. אין דער געזעץ־פּראָ־יעקט איז עס אלעס צוזאַמענגעגאָסען אין אַטאָוואַ, א היבש ביסעל קריטיק און בייז־בלוט אויף דעם חשבון פון דער עגגלישער אַרבייטער רע־גירונג. וואָרום צווישען דעם קאַנאַדער קאָנסערוואַטיווען פּרעמיער, רייט האָנ. ר. ב. בענעט, און דער אַרבייטער רעגירונג פון עגגלאַנד, איז א שווארצע קאַץ פאַר־ביינעלאָפען, און האָט פולשטענדיג צו־שטערט דעם שלום־בית.

די קאַנאַדער קאָנסערוואַטיווען טענה'ן אז דער דורכפאַל פון דער אימפּעריאַלער קאָנפערענץ איז בלויז צו פאַרדאַנקען דער אַרבייטער רעגירונג, און די לעצטע ווי־דער טענה'ט, אז ווען ניט בענעט'ס פאַר־שלאָג פאַר א געגענזייטיגער טאַריף־פּרע־פערענץ וואָלט די אימפּעריאַלע קאָנפע־רענציווען א דערפאָלג. לעצטענס איז די אָנגעשטרענגטקייט צווישען קאַנאַדע און דער אַרבייטער־רעגירונג א היבש ביס־סעל געוואָרען איבער דער זעהר ניט טאַקטישער באַמערקונג פון דעם עגגלי־שען סעקרעטערי פאַר די דאָמיניאָנס, דזש. ה. טאָמאַס, וועלכער האָט זיך אויס־גערייקט, אז בענעט'ס פאַרשלאָגען און פּלענער ביי דער אימפּעריאַלער קאָנפע־רענץ זענען ניט ווערט א שמעק טאַבאַק, אָדער ווי עס ווערט כאַראַקטעריזירט אין עגגליש, אלס א „האָמבאָג".

דאָס איז געווען אביסעלע צו שאַרף געזאָגט, אפילו פאַר אן עגגלישען מיניס־טער, איבערהויפּט ווען מען נעהמט אין אָנבאַטראַכט, אז קאַנאַדע ווערט פאַרלאַנ־בענט אלס די וויכטיגסטע דאָמיניאָן פון דער עגגלישער אימפּעריע. אין קאַנאַדע מופּא האָט די דאָזיגע ניט טאַקטישע באַ־מערקונג אנגערירהרט די וויכטיגסטע פּאָט־ריאָטישע סטרונע, און די קאַנאַדער פרע־סע, האָט זיך אָפּגערופען, זעהר ניט־פריינדליך צו עגגלאַנד פאַר דער דאָזיג־נער ניט־טאַקטישקייט אויפ'ן חשבון פון דעם קאַנאַדער פּרעמיער. אפילו די לי־בעראַלע פּרעסע אין לאַנד, וועלכע האָט אויך ניט סמכים געווען אויף בענעט'ס טאַריף־פּלענער, האָט זיך אָנגענומען די קריטיק פון דעם פּרעמיער.

און אין דעם ענטפער וואָס מר. בע־נעט האָט געגעבען צו טאָמאַס'ן, האָט ער אויך גוט אויסגעזידעלט דעם גאַנצען אר־בייטער־קאַבינעט דערפאַר וואָס טאָמאַס איז געצוואונגען געוואָרען צו ענטשולדי־גען זיך פאַר זיין ניט באַרעכענטער באַ־מערקונג. און דער דאָזיגער אינציידענט איז דאָך אין דער אמת'ן נאָך ניט פאַר־איבערט, וואָרום עס איז כמעט ווי זיכער אז ביי דער קומענדער פּעדעראַלער סעסיע שוין ווערט דער דאָזיגער אינציידענט פון פאַראַכטענט, וועט דער „האָמבאָג"־סקאַנדאַל ווידער אַרויפשווימען.

און אָט אזוי האָט עס אלעס צוזאַ־מען געוויקט, אז דער ריס צווישען קאַ־נאַדע און דער מוטערלאַנד זאָל ווערען יעדעס מאָל גרעסער אנשטאָט קלענער.

אָבער די עגגלישע אַרבייטער רע־גירונג האָט זיך, אין דער ווירקליכקייט, ניט איינגעריסען בלויז מיט קאַנאַדע, נאָר אויך מיט אַפריקע. אין דער דערקלערונג פון דעם עגגלי־שען סעקרעטערי פאַר די דאָמיניאָנס, דזש. ה. טאָמאַס, וועלכער האָט זיך אויס־גערייקט, אז בענעט'ס פאַרשלאָגען און פּלענער ביי דער אימפּעריאַלער קאָנפע־רענץ זענען ניט ווערט א שמעק טאַבאַק, אָדער ווי עס ווערט כאַראַקטעריזירט אין עגגליש, אלס א „האָמבאָג".

דאָס איז געווען אביסעלע צו שאַרף געזאָגט, אפילו פאַר אן עגגלישען מיניס־טער, איבערהויפּט ווען מען נעהמט אין אָנבאַטראַכט, אז קאַנאַדע ווערט פאַרלע־בענט אלס די וויכטיגסטע דאָמיניאָן פון דער עגגלישער אימפּעריע. אין קאַנאַדע מופּא האָט די דאָזיגע ניט טאַקטישע באַ־מערקונג אנגערירהרט די וויכטיגסטע פּאָט־ריאָטישע סטרונע, און די קאַנאַדער פּרע־סע, האָט זיך אָפּגערופען, זעהר ניט־פריינדליך צו עגגלאַנד פאַר דער דאָזיג־נער ניט־טאַקטישקייט אויפ'ן חשבון פון דעם קאַנאַדער פּרעמיער. אפילו די לי־בעראַלע פּרעסע אין לאַנד, וועלכע האָט אויך ניט סמכים געווען אויף בענעט'ס טאַריף־פּלענער, האָט זיך אָנגענומען די קריטיק פון דעם פּרעמיער.

און אין דעם ענטפער וואָס מר. בע־נעט האָט געגעבען צו טאָמאַס'ן, האָט ער אויך גוט אויסגעזידעלט דעם גאַנצען אר־בייטער־קאַבינעט דערפאַר וואָס טאָמאַס איז געצוואונגען געוואָרען צו ענטשולדי־גען זיך פאַר זיין ניט באַרעכענטער באַ־מערקונג. און דער דאָזיגער אינציידענט איז דאָך אין דער אמת'ן נאָך ניט פאַר־איבערט, וואָרום עס איז כמעט ווי זיכער אז ביי דער קומענדער פּעדעראַלער סעסיע שוין ווערט דער דאָזיגער אינציידענט פון פאַראַכטענט, וועט דער „האָמבאָג"־סקאַנדאַל ווידער אַרויפשווימען.

און אָט אזוי האָט עס אלעס צוזאַ־מען געוויקט, אז דער ריס צווישען קאַ־נאַדע און דער מוטערלאַנד זאָל ווערען יעדעס מאָל גרעסער אנשטאָט קלענער.

אָבער די עגגלישע אַרבייטער רע־גירונג האָט זיך, אין דער ווירקליכקייט, ניט איינגעריסען בלויז מיט קאַנאַדע, נאָר אויך מיט אַפריקע. אין דער דערקלערונג פון דעם עגגלי־שען סעקרעטערי פאַר די דאָמיניאָנס, דזש. ה. טאָמאַס, וועלכער האָט זיך אויס־גערייקט, אז בענעט'ס פאַרשלאָגען און פּלענער ביי דער אימפּעריאַלער קאָנפע־רענץ זענען ניט ווערט א שמעק טאַבאַק, אָדער ווי עס ווערט כאַראַקטעריזירט אין עגגליש, אלס א „האָמבאָג".

אָבער אלץ דאָס איז בלויז אן אנדער־ע אויפ'ן חשבון פון דעם אנדערן. אין דער אמת'ן איז דאָס אלץ אן אנדער־ע אויפ'ן חשבון פון דער אנדערער אימפּע־ריע